

Марина С. Јањић
Филозофски факултет, Ниш
marina.janjic@filak.ni.ac.rs

ПРИМЕНА МЕТОДЕ МНЕМОТЕХНИКЕ У НАСТАВИ ФОНОЛОГИЈЕ

Апстракт

Рад се бави питањима наставне методологије при обради градива заснованог на фактима који морају бити упамћени. Потреба за меморисањем класификација гласова по различитим критеријумима (посебно подела сугласника по звучности, начину и месту стварања) не само да представљају проблем ученицима, већ делују регресивно приликом обраде важних јединица из области морфофониологије, у првом месту гласовних алтернација. У раду се полази од становишта да, упркос критикама које се упућују на рачун догматске и репродуктивне наставе, у тзв. старој школи постоје многе вредности које, употребљене на прави начин у духу наставног конструктивизма, могу бити веома ефикасно примењене и у савременој школи. Једна од таквих је и метода мнемотехнике, која представља најкреативнији начин репродуктивног учења. У раду се анализирају могућности њене примене у савременој настави фонологије уз креирање иновативне педагошке апликације.

Кључне речи: мнемотехника, реченични мнемоници, фонетика и фонологија.

1. УВОД

У свакој научној и наставној грађи постоје извесни делови који не захтевају промишљање, истраживање, опсервацију или трагаштво, већ меморисање, запамћивање, репродукцију – речју, механичко учење. Како је „бубање“ најнепопуларнији (најдосаднији, најзаморнији) начин учења, а најмање ефикасан, неопходно је и у таквим ситуацијама применити дах креативности и стваралаштва, тј. посегнути за методама које олакшавају механичко учење, које га чине занимљивијим и наставном садржају дају нови смисао. Најбоља препорука у оваквој ситуацији јесу *мнемотехнике* (грч.

mnete – памћење, меморија, сећање, тј. *mneumon* – који се сећа и *techne* – вештина, техника), методе које ће ученицима сувопарно градиво учинити занимљивијим. Под *мнемотехником* се подразумева „употреба речи, скраћеница, рима и других средстава како би се олакшало памћење сложеног или дугог низа информација; мнемоника (Клајн, Шипка 2006: 781); „skup načina i metodičkih poduhvata kojima se nastoji olakšati pamćenje stanovitih detaljnih podataka (datuma, naziva, imena, pravila i sl.“ (ЕЛЗ 1968: 379). Ову методу препоручује и у своме речнику лингвистичких термина дефинише Рикард Симеон као „skup načina i metodičkih postupaka koji su izmišljeni da bi se njima olakšalo pamćenje stanovitih podataka, činjenica (npr. datuma, nizova imena, pravila i sl.). Katkad se pojedinosti koje treba upamtiti asocijativno vežu za zorne (shematske, simboličke) predodžbe¹: ili se elementi riječi od kojih se sastoji neki niz (početna slova, slogovi) vežu u jednu glasovnu cjelinu, rečenicu ili stih koji se lakše pamti“ (Симеон 1969: 832).

Ова метода је била омиљена још код старих Грка и Римљана, али и у наредним схоластичким (догматским) приступима знању и учењу, заснованим на формализму, квантитету и количини усвојених чињеница. Легенда каже да назив *мнемотехника* потиче од имена грчке богиње памћења Мнемозине², Зевсове супруге и мајке девет муза. Стари Грци су били одушевљени меморијом, па су јој, у част њене снаге и значаја, посветили почасно место на божанском Партенону. Дакле, мото старих Грка био је: *брже, боље, више* (запамтити), што је било могуће постићи применом посебних менталних стратегија којима се обимни, бесмислени и досадни садржаји претварају у краће, смислене и интересантније реченице, изреке, констатације или приче.

Иако је по постанку и трајању повезана са тзв. старим, шаблонским начином изучавања језика (и научне теорије уопште), заснованом на формалној, неинвентивној и некритичкој настави (коју карактерише чувени мото: *Нема ти шта да мислиш! – други су смислили за тебе; учи, памти и понављај*), метода *мнемотехнике* представља најкреативнији вид организације репродуктивне наставе и као такав може бити драгоцен и у савременој настави ако се примењује на прави начин.

1 Тј. очигледне представе.

2 Мнемозина је била најлепша од свих богиња те је Зевс провео са њом чак девет дана и девет ноћи, више но са било којом другом богињом до тада. Из те љубави настало је њихових девет кћери, и то девет Муза, представница поезије, музике, оде, плеса, комедије, трагедије, историје и астрономије. На основу овог мита добијамо формулу креативности и знања, а она је заснована на споју енергије (Зевс) и меморије (Мнемозина). Иначе, *мнемотехнике* су биле најбоља препорука и оруђе сенатора и политичара у старој Грчкој и Риму, који су импресионали бираче и надметали се са противницима у снази запамћивања опширнијих говора и огромног броја статистичких података из својих царстава.

Мнемоници су разноврсне стратегије ума и подразумевају технике скраћивања, проширивања или симболичког представљања, а могу бити вербалног, визуелног или комбинованог карактера. Тачније, основне врсте мнемотехнике су³:

- a) *скраћивање*, тј. *акронимизација* (као на пример: акроним ЕЗКПР у теорији књижевности познат као најлакши начин да се запамти структура драмске радње: *експозиција, заплет, кулминација, перипетија, расплет*);
- b) *елaborирано кодираније* (фокус је на употреби занимљивих речи или фраза којима се повезују неповезане информације, нпр. *сол, слано* су кодови за Солун, град у Грчкој);
- c) *реченични мнемоници* и *лексикализована слова* (креирање речи и реченица од гласова које треба упамтити);
- d) *метода просторног уређења странице* (мапе ума);
- e) *метода визуелне асоцијације* (наставно градиво се перцепира из угла реалне предметности – нпр. година Вуковог рођења (1787) овом методом се представља као „елегантна дама између два господина“);
- f) *метода кључних речи* (из сваког дела текста се извлаче кључне речи које се маркирају величином и бојом);
- g) *стихована ритмизација* = ритмичко говорење, певање, скандирање (најчешће је примењивана у рекламама, нпр.: *Темпо дању, Темпо ноћу* – реклама за познату велетрговину (прерада песме Здравка Чолића), рекламе за лекове: *пробиотик, фитосепт...*);
- h) *примена раније стеченог знања и искуства из других предмета* (нпр.: повезивање телефонске нумерације са историјским датумима, личности и ликова са обликом цифара) итд.

Различитим врстама мнемотехника повезујемо неповезиво, бесмислено чинимо смисленим. Ово су начини организације памћења, интелигентан приступ меморисању факата – скраћујемо предугачко, непознато изражавамо познатим симболима, а кратко проширујемо. Иако проширивање на први поглед делује парадоксално јер тиме повећавамо број информација које треба запамтити, у ствари, тај „сувишак“ информација је већ раније обрађен и похрањен у можданим ћелијама, интегрисан у меморијским коморама, те са собом повлачи нове информације и чини их познатим. Практично, на основу ранијег искуства и претходно стеченог знања, нове информације „стављамо“ у старо паковање.

3 Класификација мнемоника представља синтезу коју је ауторка текста сачинила на основу различитих извора.

2. МНЕМОТЕХНИКА У НАСТАВИ ФОНЕТИКЕ

Шта бива са заградом кад се пред њом стави плус? – пита професор.

Ћак одмах прошапће у себи стих:

Кад је пред заградом знак више, заграда се брише!

Тако исто и Питагорина правило гласило је у стиху:

Квадрат од хипотенузе,

То зна свако дете,

Раван је квадрату,

Од обе катете.

(Одломак из романа *Аутобиографија* Бранислава Нушића)

Као што је речено, методе мнемотехнике биле су одвајкада у наставној употреби. Биле су примењиване подједнако у свим наставним и академским дисциплинама, од математике до говорништва. На најдуховитији и најаутентичнији литерарни начин, Бранислав Нушић их је описао и објаснио на плану личног искуства у свом чувеном делу *Аутобиографија*. И много више од тога, он је на хумористичан начин дочарао све пошасте традиционалне наставе и утицаје које је тадашња школа имала на децу уз примену занимљивих „метода“. Ево потпуно аутентичног примера примене визуелне мнемотехнике у настави правописа, при обради тачке и запете из Нушићеве *Аутобиографије*:

** Примена Вукове реформе којом су отпали из азбуке дебело и танко јер.*

Измирили смо се са тим фактом на један чудан начин. Учитељ нам је једном приликом објашњавао да човек има тридесет и два зуба, што се поклапало са тридесет и два слова у азбуци, па се нама, у дечјој нам машти, чинило као да свако слово виси окачено о један зуб. Изгледали су нам зуби као дирке од клавира и чак неки Сретен Алексић, који је сва „јотована“ слова (ћ, ч, ђ и џ) изговарао као једно једино, не могући да их разликује, правдао се учитељу да су му испала три зуба, као да би тиме хтео рећи да су му из клавијатуре испале три дирке те једну, која му је остала, употребљава за сва та слова. Кад нам је још учитељ додао да човек у ствари има тридесет зуба, а да два умњака тек много доцније, у пуној зрелости, добија, — онда смо дошли до пунога уверења да је учитељ она два слова склонио у фијоку пошто за њих нема зуба.

Иначе смо азбуку доста лако савладали, благодарећи методи којом нас је њој учитељ привикао. Он би почео овако: — Милане, јеси ли видео који пут жабу? — Јесам, господине! — Јеси ли је упамтио? — Јесам! — Је л' има овако: горе главу, доле реп, а са стране четири ноге, две унапред пружене, а

две уназад? — *Јесте. — Ето овако!* — и напише кредом на табли слово *Ж*, које нам је у томе часу одиста свима изгледало као жаба са главом, репом и четири ноге. И одиста, ми смо на тај начин слово *ж* добро упамтили.

Тако је он и за сва остала слова нашао упоређења: *Б*, на пример, била је буца којом Цигани ударају у бубањ; *Г* вешала; *О* руна; *Ш* плот којим је ограђен шљивак; *Х* ногаре за стругање дрва; *У* ракље за ражањ; *Т* чивилук за вешање одела; *Д* турски нужник, а *Ф* тетка Перса, фамулусова жена, која је одиста несносно зипарала по школском ходнику, наслањајући увек руке на кукове, те личила на слово *Ф*.

И како смо ми све то упамтили, то се он врло лако спомагао када би нас извео на таблу. — *Напиши, Иване, реч, бог!* Иван би се, разуме се, најпре збунио, а учитељ би тада додао: — *Буца, руна, вешала. И реч би одмах била исписана. — Дедер ти, Перо, напиши реч дуд!* Разуме се да би се и *Пера* збунио док му не би учитељ рекао: — *Замисли јагње на ражњу измеђ' два турска нужника. И Пера би се одмах сетио те реч написао.*

Тако некако учили смо ми и научили најзад азбуку.

(Одломак из романа *Аутобиографија* Бранислава Нушића)

Иначе, ове методе заговарали су и наши теоретичари наставе језика почев од Белића до Милије Николића. Настава почетног читања (букварска настава) била је фундаментално утемељена на мнемоничима. Свака графема имала свој назив и генерације и генерације ученика усвајале су своје национално писмо упамћивањем имена слова (*метода лексикализованих слова*), јер је такав начин учења био много лакши. То је нарочито разумљиво код етимолошких писама у којима се употребљавају *диграми* и *лигатуре*, тј. у којима нема еквиваленције између гласа и графеме. То је техника коју су користили стари Грци па се по називима њиховог алфабета (*алфа, бета, гама, делта, епсилон, зета, ета, тета, јота...*) и данас користи изрека „(бити) алфа и омега“ (имена првог и последњег слова). У истом маниру је и старословенска азбука (која је иначе и настала по грчком узору) имала назив за свако слово, но чини се да је овде метода мнемотехнике отишла и корак даље – наиме, поједини називи слова у низу се могу објединити у семантичку целину (Табела бр. 1):

Табела бр. 1: Називи слова старословенске азбуке

А	Б	В	Г	Д	Є	Ж	Ѕ	Џ,З
----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	------------

аз буки веде глагољи добро ест живете село земља

Ја слова знајући говорим да је добро живети веома земљи.

У слободној интерпретацији овог семантичког следа, у духу савременог српског језика, добили бисмо благо адаптирану реченицу: *Ја, који сам образован (начитан), кажем (говорим) да је добро живети на Земљи*. На овај начин смо добили есенцијалну поруку од креатора старословенске ћирилице (Ћирила и Методија, учених Грка са царског двора) која се гласовима написаних древних слова и древне мудрости проноси током еона – упркос болу, страдањима и жртвама, живот на Земљи има непроцењиву вредност (можемо само претпоставити колико је тек био тежак живот у њихово време). Оваква врста мнемотехнике превазилази све методе креативности и инвенције и постаје права поетика животне философије.

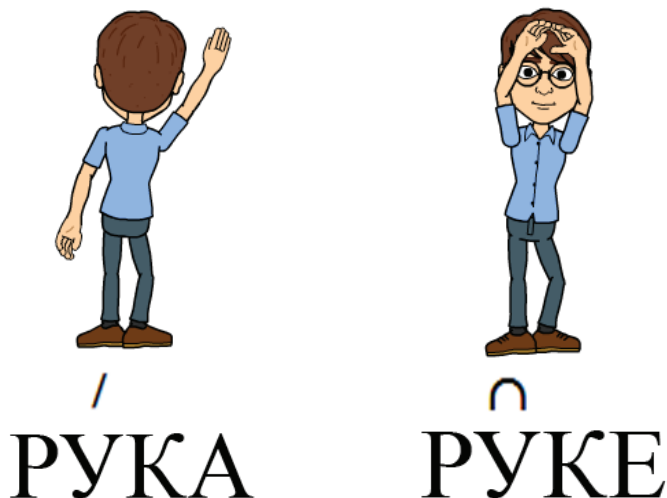
И у данашње време прибегава се спеловању („словкању“), тј. читању сваког слова понаособ, па се појединачно слово не везује за појединачни глас (слово није слика гласа), већ се свако слово чита на друкчији начин и тако се и учи. Ово је посебна врста мнемотехнике која се не може примењивати, нити за тим има потребе, у нашем ћириличном ортоепско-ортографском моделу, који савршено функционише по фонолошком систему *један глас – једно слово (једна фонема – једна графема)*. Но, када је реч о латиници, попут енглеске абецедне (*ei, bi, si, di...*) и наша латинична слова имају специфични изговор гласова у абецедном реду, при чему графеме за именовање вокала задржавају аутентични изговор, док се графеме за означавање консонаната читају у виду двогласа – наиме, свим графемама се додаје вокал *e* у иницијалној или финалној позицији (*a, be, ce, de, e, ef, ge...*). Ово потом могу бити и гласовне вредности за изговор акронима РТС */ep-me-ec/* = Радио-телевизија Србије, ЖТП */же-те-не/* = Железничко транспортно предузеће.

Иначе, у настави страних језика, веома је честа примена стиховане ритмизације у почетној настави абецедне, када се уз песмицу учи абецедна и називи слова или у настави граматике (називи бројева... *One, two, three, four, come in please and shut the door // ... Nine – ten, nine – ten, don't be late for school again*). Памћење у стиховима и/или у ритму је одличан начин за помоћ ученицима и сваки наставник може смислити неку строфу за неку тежу граматичку дефиницију.

Тактирање је одлично у настави слога, нарочито када треба одредити границе слогова, када се као мнемоник препоручује скандирање када се по такту изговарају разграничени слогови једне речи. Пошто се скандирање најчешће примењује на утакмицама, могу се адекватни примери преузети и са стадиона. Музички жанр у коме доминира тактирање такође може бити искоришћен у настави слога (нпр. хип-хоп).

Графичке мнемотехнике подразумевају визуелизацију апстрактних граматичких појмова. Тако се у настави акцената редовно користила ова техника асоцијативним повезивањем слике графичког знака за обележавање

акцената са сликама из свакодневног живота (слика бр. 1): слика дечака са укосо подигнутом десном руком налазила се испод дугоузлазног акцента, на примеру речи *рука*, а на другој дечак са подигнутим и изнад главе у луку спојеним рукама, а испод дугосилазни акцентат на примеру речи: *руке*.

Слика бр. 1: Визуелизација дугих акцената

За краткосилазни акцентат визуелна мнемотехника подразумевала би слику дечака који савијеним ногама скаче са столице, испод сличица са примером речи *скок* (слика бр. 2).

Слика бр. 2: Визуелизација краткосилазног акцента

Краткоузлазни акценат (слика бр. 3) представимо сликом дечака са благо (упола) подигнутом руком испод које стоји реч *пòдићи* (*пòдигнути*).

ПÒДИЋИ

Слика бр. 3: Визуелизација краткоузлазног акцента

Наравно, акценти се осим ове семантичко-графијске асоцијације, могу представљати симболичним сличицама које визуелно подсећају на графијске знаке акцената (дугосилазни – дуга, дугоузлазни – авион који узлеће и млаз који остаје за њим, краткосилазни – мердевине или степенице са којих се лопта наниже котрља, и краткоузлазни – цвет (пупољак руже) у руци који се држи усправно). Железничка пруга би могла бити симбол за неакцентовану дужину (илустрације су представљене на слици бр. 4).

Слика бр. 4: СИМБОЛИЧКИ ПРИКАЗ АКЦЕНАТА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

ДУГОСИЛАЗНИ

ДУГОУЗЛАЗНИ

КРАТКОСИЛАЗНИ

КРАТКОУЗЛАЗНИ

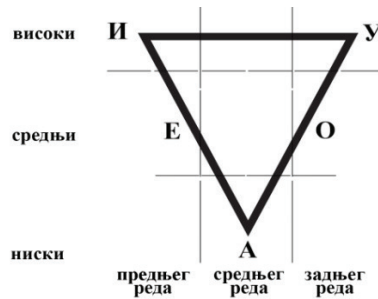
НЕАКЦЕНТОВАНА ДУЖИНА

Стихована ритмизација би такође могла бити употребљена као мнемоника у настави акцената на примеру народних умотворина и фразеологизама: *Рука руку мије, образ обадије. Дотерао цара до дуvara.*

3.1. Реченични мнемоници у запамљивању ГЛАСОВНИХ КЛАСИФИКАЦИЈА

Упркос општој тенденцији да се савремена настава фонетике базира на истраживачким, аналитичким и смисленим поступцима, постоје делови градива које примарно захтевају механичко, тј. учење напамет, тзв. „бубање“. Пре свега, ови садржаји се тичу класификација гласова: по звучности, по месту и по начину артикулације. Без обзира на чињеницу што су се аутори уџбеника свесрдно потрудили да начине прегледне табеле са брижљиво распоређеним гласовима, реално говорећи ученику није лако да упамти распоред и класификацију гласова. Наравно, кудикамо је лакше снаћи се са вокалским троуглом (сл. бр. 5) који, врхом окренутим наниже, јасно представља визуелни симбол поделе вокала на високе, средње и ниске (подела вокала на основу степена уздигнутости језика приликом артикулације, тј. предње, средње и задње (подела вокала на основу места артикулације у предњем, средњем или задњем делу усне дупље). Тако би се на највишим угловима троугла нашли високи вокали: И, У, на средини бочних страница средњи: Е,

О, а подно трећег врха, на најнижој тачки ниски вокал: А. Лева бочна страна троугла подразумева вокале предњег реда: И, Е, десна – вокале задњег реда – У, О, док је вокал А неутрални (ка задњем). Но, оваква прегледност се може постићи распоредом свега пет гласова, али, са 25 консонаната немогуће је имати једноставни граfiјски приказ.

Слика бр. 5: Вокалски троугао

С обзиром на чињеницу да је основна јединица фонетике глас или фон као најмања језичка конститутивна јединица, јасно је да мнемотехнике скраћивања не могу бити употребљене приликом обраде овог градива. Но, супротно томе, техником проширивања, тј. реченичним мнемоницима, можемо постићи изванредне резултате. Како се под реченичним мнемоницима подразумева креирање логичке реченице или приче од гласова или појмова које треба упамтити, примена ове технике подразумева креирање реченица на основу гласовне класификације и то тако што ће свака реч у реченици почети оним гласом који припада одређеној групи. Реченица мора имати онолико речи колико има гласова у датој групи. На тај начин би наставник осмислио онолико реченица, колико има група у гласовним класификацијама.

Ни нашим пређашњим просветитељима мнемотехнике нису биле непознате, па су генерације ученика упамћивале гласовне поделе уз помоћ реченичних мнемоника. И данас има довитљивих наставника који се користе овом техником па њихови ученици, када треба да препознају зубни сугласник, или звучни, или предњонепчани, најпре изговоре реченицу, па онда дају тачан одговор на питање. Без реченице, усвојена знања о класификацији гласова била би одавно заборављена.

Функција реченичних мнемоника јесте превасходно у комичном, а у сваком случају неочекиваном, логичком следу речи које наизглед никакве директне везе немају са наставном јединицом која се обрађује. Такве реченице су врцаве, динамичне, експресивне, понекад са нотом фамилијарности,

што даје додатни емоционални тон сувопарној подели гласова. У то ће нас уверити примери ексцерпирани из школске праксе:

Подела сугласника по звучности:

1. Звучни гласови: **Б, Г, Д, Ђ, Ж, Ц и З.**
2. Безвучни гласови: **П, К, Т, Ћ, Ш, Ч, С + Ф, Х, Ц.**

Примери реченичних мнемотехника за звучне гласове:

А. *Било Где Добар Ђак Жели Џиновско Знање.*

Б. *Београд Град Добрих Ђака Жели Звезди Џајића.*

Примери реченичних мнемоника за безвучне гласове:

А. *Пољопривредни Комбинат Тражи: Ћурке, Шотке, Свиње, Чека Фазане, Храну, Цене.*

Б. *Фабрика Ће Снабдети Кратким Цевима Читаву Халу Творнице Шпер Плоча.*

Подела сугласника по месту стварања са примерима реченичних мнемоника:

1. Задњонепчани сугласници: **К, Г, Х:** *Гаши Краде Хлеб.*
2. Предњонепчани сугласници: **Ј, Љ, Њ, Ћ, Ђ, Ш, Ж:** *Чика Ђорђе Жваће Шљиве, Његова Ћерка Љиљана Једе Цем.*
3. Зубни сугласници: **Т, Д, С, З, Ц:** *Застава Друга Тита Се Црвени.*
4. Надзубни сугласници: **Л, Р, Н:** *Рода Лети Небом.*
5. Уснени сугласници: **П, Б, В, Ф, М:** *Бака Плете Вуну Фићиној Мами.*

Подела сугласника по начину стварања са примерима реченичних мнемотехника:

1. Експлозивни (пловиви, праскави): **П, Б, К, Г, Т, Д:** *Бака Ката Гледа Пут Деде Тодора.*
2. Фрикативни (струјни): **С, З, Ш, Ж, Ф, Х:** *Жарко Шије Хаљину Феми За Свадбу.*
3. Африкате (сложени): **Ч, Џ, Ћ, Ђ, Ц:** *Ћуран Ђура Чачка Цео Цак. (Џивџан Цане Ћућори Чавка Ђипа.)*

Ако методе мнемотехнике комбинујемо са игровним наставним методама, садржаји из фонетике ће бити не само меморисани, усвојени и разумљиви, већ и веома забавни и интересантни ученицима. Савремено на-

ставно дизајнирање академско знање претвара у функционално, оперативно, применљиво и трајно меморисано.

Како се класификација гласова обрађује у шестом разреду основне школе, предлажемо у уводном делу часа игровну методу бојења и украшавања слова. Ученици подељени по групама ће бојити и осликавати поједине групе гласова и то применом асоцијативне методе – група предњонепчаних сугласника ће бити обојена у плаво, задњонепчани сугласници у зелено, уснени у црвено, зубни у бело, а надзубни у љубичасто (асоцијације су почетна слова боја и почетна слова назива групе гласова, а када је то немогуће више примењивати, уједначиће се боја говорног органа са бојом слова). Када су слова обојена, ученици их групишу и по групама окаче на пано или таблу. Оваква групација даје основу наставника да најави наставну јединицу и истакне циљеве часа.

У главном делу часа реченични мнемоници ће послужити као језички предлог за анализу, један по један. Они ће бити исписани на појединачним наставним листићима тако да ће представници формираних група извлачити по један листић. У одељењу ће бити онолико радних група, колико има гласовних група (рецимо, за поделу сугласника по месту творбе биће их пет). Када извуку папире, свако прилази својој групи, а потом следи читање реченица. То ће изазвати смех и створити пријатну радну атмосферу, будући да су ове реченице силом логичне, а та изнуђена логика најчешће је неочекивана, духовита и хумористичка.

Испод реченице, стоје и радни налози и задаци за сваку групу (као на пример): *Подвуци и на празној линији испиши сва прва слова у речима наведене реченице.*

Изговорите издвојена слова – глас по глас. Обратите пажњу у ком делу говорног апарата (усне дупље) се они изговарају. Да ли постоји препрека приликом њихове артикулације? Који говорни орган доминантно учествује у артикулацији тих гласова? Како је језик позициониран? Где се налази врх језика? Стави руку на грло приликом артикулације и осети да ли има вибрирања гласних жица. Опиши своје запажање...

Након извештавања група о резултатима мини-истраживања ученици закључују, на основу анализе, да се предњонепчани сугласници изговарају у предњем делу усне дупље, задњонепчани у задњем, надзубни изнад зуба, а уснени уз помоћ усана. На табли и у свескама се записују називи група. Након тога, наставник објашњава да се предње непце назива палатум, па се предњонепчани сугласници називају палатални, задње непце је велум, па се задњонепчани сугласници називају веларима, зубни су дентали, а алвеоларни су сугласници који се творе на алвеолама, тј. изнад зуба. Уснени –

лабијални сугласници се деле на двоуснене – билабијалне (П, Б, М) и усне-но-зубне, тј. лабиодентале (Ф и В).

Након што је извршена класификација, изговарају се примери реченичних мнемотехника у хору (сви ученици истовремено) па их редом, по групама, записују у својим свескама.

Приступа се етапи осигурања знања у којој се ретроспективно коментарише научено и упамћено градиво како би се отклониле евентуалне нејасноће. Потребно је начинити или демонстрирати табеларни приказ поделе сугласника ради прегледности. То ће бити подлога за генерализацију (дедуковање), тј. дефинисање којим се утемељује обрада новог градива.

У завршном, евалуативном, делу часа наставник проверава, али и продубљује рецепцију новог градива увежбањем, тј. креативном применом наученог како би се утемељио трансфер новог знања у различитим животним околностима. Предлажемо игру откривања траженог гласа у понуђеним реченицама, тако да низ откривених гласова даје име популарне личности у животу тинејџера. На пример: *Решите укрштеницу тако што ћете из понуђене реченице издвојити тражене гласове и исписати их на празне црте. Тако ћете добити име и презиме једне веома популарне личности.*

Марку треба нови џојстик. – звучни предњонепчани сугласник _____
А

Милена хоће да обуче сукњу на пруге. – беззвучни зубни сугласник _____

Отворила је налог на Твитеру. – беззвучни зубни сугласник _____
И

Највише воли да једе јагоде. – надзубни сугласник _____

Боље испасти глуп него испасти из аутобуса. – двоусненени звучни сугласник _____
И

Појео бих целу тарту! – двоусненени звучни сугласник _____
Е

Морам да урадим овај домаћи! – алвеоларни сугласник _____

Решење: ЦАСТИН БИБЕР

Ово је основни концепт са савременим наставним стратегијама заснованим на колаборативном учењу и когнитивном приступу наставној јединици, на игровним методама, реченичним мнемоницима, као и методи демонстрације табеларних приказа, а може бити примењена за све врсте гласовних класификација. Захваљујући томе, механичко учење и техничко памћење претвориће се у учење уз забаву и довешће до стицања трајних знања и умења.

3. ЗАКЉУЧАК

Упркос чињеници да су мнемотехнике биле доминантна карактеристика догматске, репродуктивне и формалне наставе, њихова примена може бити веома функционална и у неким сегментима савременог изучавања језика. Као најкреативнија метода старе школе, засноване на граматизирању и шаблонском, непродуктивном приступу граматичкој преобимној грађи, мнемотехника, примењена на прави начин и у вези са брижљиво таргетираним граматичким областима, може веома допринети успешној настави фонетике. Са овим закључком слаже се и Шипка: „Вјештина памћења (мнемотехника) у настави у нашим школама уопште, а посебно у настави језика (првенствено граматике и правописа), има своје мјесто и оправдање, без обзира што се често заснива на изванским везама и асоцијацијама које не објашњавају суштину појава, и то прије свега зато што у науци (и настави) има доста чињеница које не треба објашњавати, а које су важне саме по себи“ (Шипка 2009: 119).

Иновације у настави фонетике (и граматике уопште) нису засноване на новоизмишљеним наставним чиниоцима већ на иновативном приступу и новој креативној реорганизацији постојеће наставне платформе.

ЛИТЕРАТУРА

- Bakovljević, M. (1986). *Misaona aktivizacija učenika u nastavi*. Beograd: Prosveta.
- Gojko, G. (2007). *Kvalitativna istraživačka paradigma u pedagogiji*. Vršac: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača. Приступљено: 15. 12. 2015. УРЛ: http://www.uskolavrsac.edu.rs/KnjigeGG/Kvalitativna_istrazivanja.pdf.
- Enciklopedija Leksikografskog zavoda, knj. 4 (1968). Zagreb: Jugoslovenski leksikografski zavod.

- Илић, П. (2006). *Српски језик и књижевност у наставној теорији и пракси*. Нови Сад: Змај.
- Клајн, И., Шипка, М. (2006). *Велики речник страних речи*. Нови Сад: Прометеј.
- Николић, М. (1999). *Методика наставе српског језика и књижевности*. Београд: ЗУНС.
- Simeon, R. (1969). *Enciklopedijski riječnik lingvističkih naziva*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Шипка, М. (2009). “Мнемотехника у настави језика“, у: *Наука и настава на универзитету*, научни скуп: Пале 17–18. маја 2008, уредник Милош Ковачевић (Пале: Филозофски факултет Пале): 108–121.

Marina S. Janjić

THE APPLICATION OF MNEMONICS METHODS IN TEACHING PHONOLOGY

Summary

The paper deals with issues related to teaching methodology in the processing of materials based on the facts that must be remembered. The need for storing classifications of sounds according to various criteria in long-term memory (particularly the division of consonant voicing, manner and place of creation) is not only a problem for students, but seem to be a regressive factor in the processing of important units in the field of morfofonology, in the first place voice alternation.

The paper starts from the premise that, despite the criticisms that are directed at the expense of dogmatic and reproductive classes, there are many values of the traditional school which, if used in the right way conforming to the spirit of constructivist teaching, can be very effectively applied even in the modern school. One of them is the method of mnemonics, which represents the most creative way of reproductive learning. This paper analyzes the possibilities of its application in a modern approach to teaching phonology with the creation of innovative pedagogical applications.

Keywords: mnemonics, sentence mnemonics, phonetics, phonology.